जातत्वात्, ब्राह्मणोस्य मुखमासीत्, तस्मात् त्रिवृत् स्तोमानां मुखं . . अग्निर्देवतानां ब्राह्मणो मनुष्याणां; तस्माद् ब्राह्मणो मुखेन वीर्यं करोति मुखतो हि सृष्टः Tândya); **अतिवयसमग्रजन्मानं** K. 12; **अवोचत् °न्मा** Dk. 13. 3, N. of Brahmà, as he was the first to be born in the waters. **—जिह्वा** the tip of the tongue. **—ज्या** (Astr.) the sign of the amplitude. **—दानिन्** [अग्रे दानं अस्य; अग्रदान-इनि] a (degraded) Bráhmaṇa who takes presents offered in honour of the dead (प्रेतोद्देशेन यद्दानं दीयते तत्प्रतिग्राही); **लोभी विप्रश्च शूद्राणामग्रेदानं गृहीतवान्। यद्भक्षणे सूतदानानां** (ग्रहणात्तिलदानानां Tv.) **अग्रदानी बभूव सः॥ —दानीयः** [अग्रे दानमर्हति छ] =अग्रदानिन्. **—दूतः** a harbinger; **कृष्णाक्रोधाग्रदूतः** Ve. 1. 22; **°दूतिका** Dk. 20; **महीपतीनां प्रणयाग्रदूत्यः** R. 6. 12. **—निरूपणं** predestination; prophecy, determining beforehand. **—नीः (°णीः)** [अग्रे नीयते असौ नी-क्विप्, णत्वं] 1. a leader, foremost, first, chief; **°णीर्विरागहेतुः** K. 195; **अप्यग्रणीर्मैत्रकृतासृषीणां** R. 5. 4 chief. 2. fire. **—पर्णी** [अग्रे पर्ण यस्याः सा-ङीप्] cowage, Carpopogon Pruriens (अजलोमन्). **—पातिन्** *a.* [अग्रे आदौ पतति; पत्-णिनि] happening beforehand, antecedent; **°तीनि द्युभानि निमित्तानि** K. 65. **—पादः** the forepart of the foot; toes; **नवकिसलयरागेणाग्रपादेन** M.3.12; **°स्थिता** standing on tiptoe. *S.* 6. **—पाणिः =°हस्तः** q.v. **—पूजा** the highest or first mark of reverence or respect; **°जामिह स्थित्वा गृहाणेदं विषं प्रभो** Râm. **—पेयं** precedence in drinking. **—बीज** *a.* [अग्रं शाखाग्रं बीजमुत्पादकं यस्य] growing by means of the tip or end of branches, growing on the stock or stem of another tree, such as 'कलम'. (**—जः**) a viviparous plant. **—भागः** [कर्म.] 1. the first or best part (श्राद्धादौ प्रथममुद्धृत्य देयं द्रव्यं). 2. remnant, remainder (शेषभाग). 3. fore-part, tip, point. 4. (astr.) a degree of amplitude. **—भागिन्** *a.* [अग्रभागो ऽस्यास्ति; अस्त्यर्थे इनि] first to take or claim (the remnant); **अलक्रियमाणस्य तस्य अनुलेपनमाल्ये °गी भवामि** V. 5 claiming the first share of the remnant &c. **—भुज्** *a.* 1. having precedence in eating. 2. gluttonous, voracious (औदरिक). **—भूः** [अग्रे भवति भू-क्विप्] **=°ज. —भूमिः** *f.* 1. goal of ambition or object aimed at; **ततोग्रभूमिं व्यवसायबुद्धेः** Ki. 17. 55; **त्वमग्रभूमिर्निरपायसंश्रया** *Si.* 1. 32 (प्राप्यस्थानं). 2. the topmost part, pinnacle; **विमान°** Me. 69. **—मांसं** [अग्रं भक्ष्यत्वेन प्रधानं मांसं] flesh in the heart, the heart itself; **°सं चानीतं** Ve. 3. 2. morbid protuberance of the liver. **—यणं** [अग्रं अयनात् उत्तरायणात् णत्वं शकं० तद्विधानकालोऽस्य अच् (?) Tv.] a kind of sacrificial ceremony See आग्रयण. **—यान** *a.* [अग्रे यानं यस्य, यास्युट्] taking the lead, foremost. (**—नं**) an army that stops in front to defy the enemy. **—यायिन्** *a.* [अग्रे यास्यति या-णिनि] taking the lead, leading the van; **पुत्रस्य ते रणशिरस्ययमग्रयायी** *S.* 7.26, R. 5.62, 18.10, 5. 3. **—योधिन्** [अग्रे स्थित्वा युध्यते] the principal hero, champion; **राक्षसानां वधे तेषां °धी भविष्यति** Râm.; so **°वीर; कर्मसु चाग्रवीरः. —रंध्रं** opening, fore-part; **नासा°** Mál. 1.1. **— लोहिता** [अग्रं लोहितं यस्याः सा] A kind of pot-herb (चिल्लीशाक). **—संख्या** the first place or rank; **पुत्रः समारोपयदग्रसंख्यां** R. 18.30. **—संधानी** [अग्रे फलोत्पत्तेः प्राक् संधीयते ज्ञायते ऽनया कार्यं, Tv.] the register of human actions kept by Yama (यत्र हि प्राणिवर्गस्य प्राग्भवीयकर्मानुसारेण शुभाशुभसूचकं सर्वं लिख्यते सा यमपंजिका). **—संध्या** early dawn; **कर्कंधूनामुपरि तुहिनं रेजयत्यग्रसंध्या** *S.* 4 v. l. **—सर** =**यायिन्** taking the lead; R. 9. 23; **आयोधनाग्रसरतां त्वयि वीर याते** 5. 71. **—सारा** [अग्रं शीर्षमात्रं सारो यस्याः सा] 1. a sprout which has tips without fruits. 2. a short method of counting immense numbers. **—हर** *a.* [अग्रे ह्रियते दीयते ऽसौ; हृ-अच्] 1. that which must be given first. 2. =अग्रहारिन्. **—हस्तः** (**—°करः, —°पाणिः**) the forepart of the hand or arm; **अग्रहस्तेन गृहीत्वा प्रसादयैनां** Ratn. 3; forepart of the trunk (of an elephant); often used for a finger or fingers taken collectively; **शीतलस्ते °स्तः** Mk. 3; **अतिसाध्वसेन वेपते मे °स्तः** Ratn. 1; **कुसुमित इव ते °स्तः प्रतिभाति** M. 1; **प्रसारिते °स्ते** M. 4; **°हस्तात्प्रभ्रष्टं पुष्पभाजनं** *S.* 4 slipped from the fingers; also the right hand; **अथ °हस्ते मुकुलीकृतांगुली** Ku. 5. 63 (अग्रश्चासौ हस्तश्च Malli.), Ki. 5. 29. **—हायनः (°णः)** [अग्रः श्रेष्ठः हायनो वीहिः अत्र, णत्वं] the beginning of the year; N. of the month मार्गशीर्ष; **(मासानां मार्गशीर्षोहं** Bg. 10. 35); **°ष्टिः** नवशस्येष्टिर्यागभेदः. **—हारः** a grant of land given by kings (to Bràhmaṇas) for sustenance (अग्रं ब्राह्मणभोजनं, तदर्थं ह्रियते राजधनात् पृथक् क्रियते ते क्षेत्रादयः-नीलकंठः; क्षेत्रोत्पन्नशस्यादुद्धृत्य ब्राह्मणोद्देशेन स्थाप्यं धान्यादि, गुरुकुलादावृत्तब्रह्मचारिणे देयं क्षेत्रादि, ग्राममेदश्च Tv.); **कस्मिंश्चिदग्रहारे** Dk. 8, 9.

अग्रतः *adv.* [अग्रे अग्राद्वा, अग्र-तसिल्] (with gen.) 1 Before (opp. पृष्ठतः) in front of, at the head of; forward; **न गणस्याग्रतो गच्छेत्** H. 1. 29; **गच्छाग्रतः** lead the way; **°तो विलोक्य** seeing before him. **–2** In the presence of; **मेघनादस्य°** Pt. 1; **अमात्यस्याग्रतः** Mu. 5; **धनुर्भृतामग्रत एव रक्षिणां** R. 3. 39 in the very presence of. **–3** First; **पुरुषं जातमग्रतः** Rv. 10. 90. 7; **अग्रतःकृ** to give precedence to, consider most important; to put in front or at the head of. **–Comp. —सर** *a.* [अग्रतः सरति; सृ. ट] going in front, taking the lead. (**—रः**) a leader.

अग्रिम *a.* [अग्रे भवः; अग्र-डिमच् P. IV. 3. 23. Vârt.] **1** First (in order, rank &c); foremost, best, excellent, preferable, superior; **वीराणामग्रिमो भूत्वा युयुधे पार्थिवैः सह** Mb. **–2** Prior, preceding. **–3** Elder, eldest. **–4** Furthest, advanced, first ripe. **–5** Further. **—मः** An elder brother. **—मा** A kind of fruit, Annona Reticulata.

अग्रिय *a.* [अग्रे भवः; अग्र-घ] Foremost, best &c. **—यः** An elder brother. **—यं** The first fruits; the best part.

अग्रीय *a.* [अग्रे भवः; अग्र-छ] Foremost, best &c.

अग्रे *adv.* **1** In front of, before (in time or space); **अग्रे यांति रथस्य रेणुपदवीं घनाः** V. 1. 4, R. 2. 56, V. 2. 7, Bh. 3. 36. **–2** In the presence of, before; **ममाग्रे स्तुवंति** H. 1. **–3** At the head, ahead; **बलाग्रे तिष्ठते वीरो नलः** Râm. **–4** Further on, subsequently, in the sequel; **एवमग्रे वक्ष्यते, एवमग्रेपि द्रष्टव्यं** &c. **–5** In the beginning; at first, first; **प्रतापोग्रे ततः शब्दः परागस्तदनंतरं** R. 4.30; **आत्मैवेदमग्र आसीत्** *Br. Ar. Up.*, Ms. 2. 169. **–6** First, in preference to others; **सवर्णाग्रे द्विजातीनां प्रशस्ता दारकर्मणि** 3. 12; **अतिथिभ्यो ऽग्र एवैतान् भोजयेत्** 3. 114. **–Comp. —गः** a leader. **—गाः** going in front or before. **—दिधिषुः —धूः** a man (of one of the first three castes) who marries a wife married before (पुनर्भूविवाहकारी). (**—धूः**) *f* a married woman whose elder sister is still unmarried (ज्येष्ठायां यवनूढायां कन्यायामुह्यतेऽनुजा। सा चाग्रेदिधिषूज्ञेया पूर्वा च दिधिषूः स्मृता); **°पतिः** the husband of such a woman. **—पाः** [अग्रे स्थित्वा पाति, अलुक्] first to protect. **—पूः** [अग्रे पूयते, पू-क्विप्] purifying in one's presence; having precedence in drinking. **—वनं-र्णं** [वनस्याग्रं राजदंता० पूर्वनिपातः; अलुक् णत्वं P. VIII. 4. 4] the border or skirt of a forest. **—सर** *a.* [अग्रमग्रेणाग्रे वा सरति सृ. ट. अलुक् P. III. 2. 18] going in front, taking the lead, a leader, foremost,